

ผู้เขียน

พระสิทธิชัย ปั่นณวัฒน์

ปริญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. พิสิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีความประสงค์ที่การศึกษาแนวความคิดเรื่องวิญญาณในทัศนะของท่าน
พุทธทาสภิกขุกับอาจารย์พร รัตนสุวรรณ เพื่อที่จะหาคำตอบเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องวิญญาณ
ตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุกับอาจารย์พร รัตนสุวรรณ

จากการศึกษาวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยได้พบข้อสรุปที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องวิญญาณจากทั้ง 2 ท่าน ดังนี้

คำว่า วิญญาณในธรรมะของท่านพุทธทาส หมายถึง ความรู้แจ้ง รู้แจ้งพิเศษและสิ่งที่ควรรู้แจ้ง(นิพพาน)หรือแปลว่า สิ่งที่ต้องพัฒนาให้ยิ่งขึ้นไป จนถึงขั้นสามารถสัมผัสอายตนะสูงสุดคือนิพพาน และสามารถปรุง หรือพัฒนาเป็นวิญญาณถึงขั้นอิสระเสรีได้ และมีลักษณะอาการอยู่ ๓ ประการ คือ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป

1. วิญญาณในภพของท้าวพทุธธาตนั้นมิอยู่ 3 ชนิด 1 วิญญาณที่ยังเป็นธาตุอยู่ตามธรรมชาติ 2 วิญญาณที่ปรุงแต่งมาโดยสังขาร สำหรับทำความรู้สึกทางอายตนะและมีชื่อตามอายตนะนั้นๆ 3 เมื่อว่าโดยส่วนย่อย แบ่งประเภทของวิญญาณไปตามชื่ออายตนะ รู้อย่างทั่วถึงคือรู้สีต่างๆ ทั่วไป และเป็นสิ่งที่จะทำให้แจ้ง หรือปรากฏชัดเจนขึ้นในจิตความสำคัญของวิญญาณก็คือเป็นอินทรีย์ที่สามารถรู้แจ้งทางอารมณ์ต่างๆ ได้และเป็นความรู้ประเภทขั้นพื้นหรือเป็นตัวหลักของความรู้ซึ่งเป็นฐานและเป็นทางเดินให้แก่นามขั้นอื่นๆ

วิญญาณในทัศนะอาจารย์พร รัตนสุวรรณ หมายถึง เป็นพลังงานทางนามธรรม หรือเป็นอำนาจอย่างหนึ่งที่มีอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะคือ ในสิ่งที่มีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ หรือ มนุษย์ ล้วนมีวิญญาณทั้งสิ้น วิญญาณเป็นตัวละครสำคัญที่สร้างสมองและอวัยวะทุกอย่างในร่างกาย หลังจากตายแล้ว วิญญาณยังอยู่ ในเมื่อวิญญาณยังมีกิเลส และวิญญาณนี้แหละที่จะต้องสร้างชีวิตต่อไปอีกไม่มีสิ้นสุดตราบเท่าที่กิเลสและกรรมยังไม่สิ้น มีความสัมพันธ์อยู่กับสมองและประสาทอย่างใกล้ชิด ยิ่งกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างดินกับต้นไม้ก็ตาม วิญญาณก็สามารถที่จะแยกตัว ออกจากสมอง และระบบประสาทได้

เมื่อนำแนวความคิดเรื่องวิญญาณของท่านพุทธทาสภิกขุไปเปรียบเทียบกับแนวความคิดของอาจารย์พร รัตนสุวรรณ ได้ข้อสรุปว่า แนวความคิดเรื่องวิญญาณทั้งสองท่าน มีความมีทั้งความสอดคล้องคล้ายคลึงและข้อแตกต่างกัน โดยท่านพุทธทาส วิญญาณหมายถึงการรับรู้อารมณ์ทางทวารต่าง ๆ เช่น ทางตา คือ การเห็น ทางหูคือ การได้ยิน เป็นต้น และการอธิบายแบบข้ามภพข้ามชาติทำให้เข้าใจวงจรปฏิภังคสมุปบาทเป็นแบบภาษาคน ส่วนอาจารย์พร อธิบายวิญญาณในปฏิภังคสมุปบาทสายโซ่แห่งชีวิต หมายความว่า ความเป็นไปของชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย และท่านพุทธทาสภิกขุสามารถอธิบายในอาการแห่งปฏิภังคสมุปบาทซึ่งเป็นสุญญตาที่ว่างจากตัวตน (ไม่มีวิญญาณยืนพื้น) ดังนั้น ในฝ่ายสมุทวาร (ฝ่ายเกิด) อาการหนึ่ง ๆ ของปฏิภังคสมุปบาทที่ถ้อยประดังกันนั้นมีความว่างคือ “ว่าง” เป็นเพียงมายาของสิ่งที่อาศัยกันและกันเกิดขึ้นจนเกิดความทุกข์ ในฝ่ายนิโรธวาร (ฝ่ายดับ) ก็เหมือนกันแสดงให้เห็นความเป็นมายาที่อาศัยกันและกันดับ จนดับไม่เหลือแห่งความทุกข์ สิ่งที่มีชีวิตตามธรรมดาสามัญทั่วไปไม่มีอะไรเป็นตัวตนนอกจากความเป็นไปอันเกิดจากการปรุงแต่งของอาการ ปฏิภังคสมุปบาท

นักปราชญ์ทั้งสองท่านเป็นต้นแบบแห่งความยิ่งใหญ่ ที่สามารถแสดงทัศนะแนวความคิดออกไป นอกขอบเขตตามความหมายดั้งเดิมให้มีแง่มุมการอธิบายและประเด็นที่กว้าง แต่ก็ ไม่ออกนอกประเด็นจากความคิดเดิมทางพระพุทธศาสนา ดังที่ท่านทั้งสองได้แยกแยะวิธีคิดเรื่องวิญญาณเป็นกระบวนการใหม่เพื่อให้สังคมในยุคใหม่เข้าใจวิญญาณ และสามารถมองเห็นโครงสร้างและระบบของวิญญาณด้วยมุมมองที่แตกต่างจากความหมายเดิมที่ยังยึดติดตามรูปศัพท์ เพราะท่านทั้งสองมองได้มีมุมมองในแง่วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการที่ทันยุคสมัยของสังคม

Thesis Title	Comparative Study of Vinnana in Buddhadasa Bhikkhu's and Phorn Rattanasuwan's Perspectives
Author	Phra Sittichai Pannawat
Degree	Master of Arts (Philosophy)
Thesis Advisor	Lect. Dr. Phisit Kotsupho

Abstract

The thesis aimed to study the concept of vinnana in Buddhadasa Bhikkhu's and Phorn Rattanasuwan's Perspectives.

The result revealed that the word 'soul' or vinnana for Buddhadasa Bhikkhu's concept was referred to enlightenment, or thing that one should be known (Nibbana) or the thing that one should develop to the ultimate end or freedom that consisted of three characteristics viz. rising, remaining and decaying.

According to Buddhadasa Bhikkhu's concept of vinnana, there are three kinds of vinnana as: 1) Vinnana as the nature, 2) Vinnana as it was formed by the conditioned things or Sankhara and 3) Vinnana as named by Ayatana or sense – fields. The significations of Vinnana are faculties or Indriay that can conscious of all sense spheres. And it is known as the foundational knowledge and its path of aggregates.

Regarding to Vinnana in Phorn Rattanasuwan's perspectives, it is referred to the power of mentality or as the general power. Especially, it can be found in living beings viz. plants, animals and human. They are considered to be the things that vinnana is existed. Vinnana is the most significant of producing brain and all physical organs. After life is passed Vinnana still exist, if the defilements still remain in Vinnana. Vinnana will raise the endlessness of life cycle as long as the existing of defilement. Vinnana has the close relationship to brain and never system than the plants and soil and Vinnana can separate itself from brain and nerves system

When both concepts are compared, the result revealed that it has similarity and differences as: Vinnana for Buddhadasa Bhikkhu's concept referred to the consciousness of all faculties' viz. eye, ears and so on and the explanation of the Dependent Origination in human language. Regarding to Phorn Rattanasuwan's explanation of the Dependent Origination, he mentioned that it was the life process from birth to death.

Buddhadasa Bhikkhu has explained the Dependent Origination as the emptiness of self. Thus the cause of suffering in every step of Dependent Origination has the similarity as the 'emptiness' and it is being as the delusion of each until the Cessation of Suffering. There is nothing to be called as self beyond the function of Dependent Origination.

However, the both concepts of Vinnana can be underlined as the great idea that shown the difference from the traditional sense without the distortion of the traditional Buddhist concept. That is to say, they have defined the concept of vinnana to the new process in order to create a new explanation and understanding to society. We can understand the configuration of Vinnana with the different perspective from the early traditional concept that clings to etymology. Thus Vinnana was made a new interpretation with scientific perspectives by both of them.